

Marek Mierzwa

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0002-0622-0245

marmierz996@gmail.com

Krzysztof Niewęglowski

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0001-8845-4135

k.niewglowski.lbn@gmail.com

Działalność naukowo-badawcza studentów na przykładzie Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS

STRESZCZENIE

Studencka działalność naukowa, definiowana jako system form zaspokajania i rozwijania zainteresowań naukowych młodzieży akademickiej, odbywa się głównie w takich obszarach, jak organizacja konferencji naukowych, działalność wydawnicza, prowadzenie projektów badawczych, organizacja konkursów, wyjazdów i spotkań eksperckich. Działalność ta nie powinna być postrzegana tylko jako forma aktywności studenckiej, lecz również jako jeden z czynników kształtujących rozwój polskiej nauki poprzez wczesny wpływ na młodych naukowców. Pozwala ona na kształtowanie odpowiednich postaw oraz na zdobycie kompetencji i doświadczenia niezbędnego do rozwoju innowacyjności i umiędzynarodowienia polskiego szkolnictwa wyższego. Artykuł powstał z okazji jubileuszu 60-lecia Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS.

Słowa kluczowe: koło naukowe; organizacje studenckie; Studenckie Koło Naukowe Prawników UMCS; szkolnictwo wyższe

WPROWADZENIE

Studencką działalność naukową można zdefiniować jako system form zaspokajania i rozwijania zainteresowań naukowych młodzieży akademickiej¹. Obejmuje ona zarówno obowiązkowe zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, jak i aktywność ponadprogramową, której został poświęcony niniejszy artykuł. Z reguły działalność ta jest prowadzona przez studentów zrzeszonych w uczelnianych organizacjach studenckich, czego przykładem są koła naukowe. Podstawy prawne ich funkcjonowania określają przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce² oraz wewnętrzne akty normatywne uczelni³.

Przedmiot zainteresowań kół naukowych i podejmowane przez jego członków działania determinuje specyfika dziedziny i dyscypliny naukowej, w obrębie której funkcjonują⁴.

¹ J. Dziechciarz, J. Godula, *Studencki ruch naukowy*, Warszawa 1979, s. 7.

² Dz.U. 2018, poz. 1668.

³ Mowa tu w szczególności o wszelakich zarządzeniach czy uchwałach podejmowanych przez ustawowe organy uczelni wyższych. Na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie uczelniane organizacje studenckie i doktoranckie działają na podstawie zarządzenia Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej nr 47/2018 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu rejestracji, funkcjonowania i obsługi finansowej uczelnianych organizacji studenckich i doktoranckich na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej.

⁴ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018, poz. 1818).

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Do najważniejszych obszarów działalności studentów prawa zrzeszonych w kołach naukowych można zaliczyć: organizowanie konferencji naukowych o charakterze lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym; prowadzenie działalności wydawniczej, w tym wydawanie monografii i czasopism naukowych, realizację projektów badawczych, prowadzenie badań ankietowych; organizację konkursów, wyjazdów naukowych, a także spotkań z autorytetami w danej dziedzinie. Współpraca studentów w zakresie urzeczywistniania wskazanych wyżej inicjatyw jest ważnym czynnikiem kształtującym umiejętność pracy w zespole, osiągnięcia kompromisów czy samodzielnego zdobywania wiedzy⁵.

Przykładem organizacji, która prowadzi działania we wszystkich wymienionych wyżej obszarach, jest założone w 1959 r. Studenckie Koło Naukowe Prawników Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (SKNP UMCS) działające na Wydziale Prawa i Administracji UMCS. W trakcie 60 lat swojego istnienia SKNP UMCS prowadziło działalność w realiach gruntownych zmian systemu prawnego, na podstawie sześciu różnych ustaw regulujących szkolnictwo wyższe oraz wielu aktów normatywnych uczelni. Aktywność SKNP UMCS w doskonały sposób odzwierciedla zatem ewolucję naukowego ruchu studenckiego w Polsce. Tak długa tradycja zdaniem autorów wynika ze struktury Koła oraz szerokiego zakresu przedmiotowego, co przy obecnym wzroście liczby kół naukowych, cechującym się ich krótkim okresem działania i niewielką aktywnością, może wyznaczać kierunek do zwiększenia ich efektywności. Celem artykułu jest analiza funkcjonowania studenckiej działalności naukowej prawników na przykładzie SKNP UMCS oraz wskazanie dalszych kierunków jego rozwoju w kontekście zapoczątkowanej w 2018 r. gruntownej reformy szkolnictwa wyższego.

TRADYCJA I STRUKTURA SKNP UMCS

Studenckie Koło Naukowe Prawników funkcjonuje nieprzerwanie od 1959 r. w praktycznie niezmienionej strukturze. Jest drugim, po Towarzystwie Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego⁶, najstarszym kołem prawniczym w Polsce oraz najstarszym kołem naukowym działającym na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jego pierwszym opiekunem był prof. Henryk Reniger. W 1965 r. został on zastąpiony przez prof. dr. hab. Henryka Groszyka, który pełnił funkcję opiekuna SKNP przez 44 lata, do śmierci w 2009 r. Jego miejsce zajął dr hab. Ireneusz Nowikowski, prof. nadzw. UMCS – obecny opiekun Koła⁷.

SKNP UMCS dla wielu studentów stanowi początek ich kariery naukowej – wielu profesorów UMCS było działaczami tego Koła⁸. Mimo że SKNP UMCS jest obecnie jednym z 26 kół naukowych zarejestrowanych na Wydziale Prawa i Administracji UMCS, nadal pełni wiodącą rolę. Spośród dziewięciu studentów WPiA UMCS nagrodzonych w 2018 r. stypen-

⁵ J. Dziechciarz, J. Godula, *op. cit.*, s. 8; M. Wysoczyńska, „Od studenta po adwokata, radcę, rejenta”. *Model kształcenia prawników na różnych poziomach edukacji w doświadczeniach nauczyciela akademickiego UŁ – radcy prawnego OIRP w Łodzi*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 6.

⁶ www.tbasp.wpia.uj.edu.pl [dostęp: 20.06.2019].

⁷ Zob. więcej: A. Bączkowski, S. Chomonicz, M. Chrzanowski, T. Lebowa, W. Witkowski, *Historia Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS*, Lublin 2011.

⁸ Za przykład prezesów i wiceprezesów Koła, którzy uzyskali tytuł naukowy profesora, służyć mogą: Jan Barcz, Mirosław Granat, Antoni Hanusz, Teresa Liszcz, Mirosław Nazar, Janusz Niczyporuk, Wojciech Orłowski, Anna Przyborowska-Klimczak, Ryszard Skubisz, Wojciech Witkowski.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

dium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia naukowe ośmiu było członkiem SKNP UMCS lub autorem artykułu zamieszczonego w „Studenckich Zeszytach Naukowych” wydawanych przez Koło⁹.

Obecnie SKNP UMCS funkcjonuje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, gwarantującej studentom prawo do zrzeszania się, a także o zarządzenie Rektora nr 47/2018 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie Regulaminu rejestracji, funkcjonowania i obsługi finansowej uczelnianych organizacji studenckich i doktoranckich na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej oraz Statut SKNP UMCS z dnia 29 października 2013 r.¹⁰

Zgodnie ze Statutem organami Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. Do zadań Walnego Zebrania Członków należy m.in. powoływanie i odwoływanie Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego Koła, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej Koła, uchwalanie absolutorium Zarządowi, uchwalanie Statutu lub jego zmian. Zarząd składa się z Prezesa, Wiceprezesa ds. Naukowych, Wiceprezesa ds. Organizacyjnych, Skarbnika, Sekretarza. Zarząd zajmuje się przede wszystkim kierowaniem Kołem i wykonywaniem bieżących zadań, reprezentowaniem Koła na zewnątrz i działaniem w jego imieniu, administrowaniem środkami finansowymi i materialnymi pozostającymi w dyspozycji Koła, prowadzeniem rejestru członków oraz powoływaniem przewodniczących Sekcji Koła. Prezes Koła kieruje pracami Zarządu, reprezentuje Koło, nadzoruje prace sekcji oraz bezpośrednio współpracuje z opiekunem Koła. Kluczową rolę w SKNP UMCS odgrywają sekcje, które są jednostkami organizującymi działalność naukową jego członków. Sekcjami stałymi są: Sekcja Historii i Teorii Państwa i Prawa, Sekcja Prawa Cywilnego, Sekcja Prawa Karnego oraz Sekcja Prawa Publicznego. Prace poszczególnych sekcji są prowadzone przez ich przewodniczących wraz z ich zastępcami, którzy łącznie z Zarządem tworzą Prezydium Koła.

Szeroki zakres przedmiotowy działalności Koła (obejmujący praktycznie wszystkie gałęzie prawa), cykliczność wielu z organizowanych wydarzeń oraz współpraca członków Koła z przedstawicielami uczelni z całej Polski sprawiają, że SKNP UMCS łączy w sobie najważniejsze obszary działalności naukowej studentów. Analiza jego działalności pozwala więc na formułowanie wniosków, które w znacznej części będą charakteryzować cały studencki ruch naukowy w Polsce, zwłaszcza w zakresie studiów prawniczych. W związku z tym poniższe obszary aktywności naukowej studentów, po ogólnym wprowadzeniu, zostaną omówione przez pryzmat konkretnych inicjatyw realizowanych przez członków SKNP UMCS.

⁹ B. Wielowińska-Pawlak, *Spotkanie z laureatami stypendium MNiSW*, www.umcs.pl/pl/informacje-prasowe,4623,spotkanie-z-laureatami-stypendium-mnisw,73566.htm#page-1 [dostęp: 15.06.2019].

¹⁰ www.umcs.pl/pl/statut-i-akty-prawne,11664.htm [dostęp: 20.06.2019].

OBSZARY DZIAŁALNOŚCI

1. Konferencje naukowe

Konferencja jest definiowana jako spotkanie przedstawicieli jakichś instytucji lub organizacji w celu omówienia określonych zagadnień¹¹. Udział w konferencjach naukowych ma na celu przede wszystkim nawiązanie współpracy między naukowcami, przedstawienie wyników badań oraz wymianę doświadczeń. Materiały z wystąpień często są publikowane w formie publikacji pokonferencyjnych, stanowiących uszczegółowienie i usystematyzowanie przedstawianych poglądów¹². Według nieobowiązującego już rozporządzenia MNiSW z dnia 27 października 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym¹³, aby konferencja posiadała status międzynarodowy, wśród jej uczestników wygłaszających referaty co najmniej jedna trzecia musiała reprezentować zagraniczne ośrodki naukowe z co najmniej pięciu jednostek naukowych. Obecnie obowiązujące rozporządzenie z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej¹⁴ nie wskazuje już tego kryterium.

Organizowane przez koła naukowe konferencje skupiają zarówno studentów, jak i pracowników naukowych. Wybór prelegentów odbywa się na podstawie abstraktów przesłanych w formularzach zgłoszeniowych, ocenianych przez pracowników naukowych uczelni. Konferencje organizowane przez studentów z reguły są jednodniowe, obejmują około 30–40 wystąpień, których długość nie powinna przekraczać 10–15 minut. Część organizatorów przewiduje również możliwość rozwinięcia tych referatów w postaci publikacji pokonferencyjnej.

Cyklicznie organizowaną przez SKNP UMCS konferencją o zasięgu ogólnopolskim, a w niektórych edycjach o zasięgu międzynarodowym, jest Zjazd Prawników Administratywistów. W dniach 11–12 kwietnia 2019 r. odbył się on po raz dziewiąty, a jego przewodni temat to „Konstytucja Biznesu – problemy i wyzwania reformy publicznego prawa gospodarczego”. Zmienna tematyka Zjazdu dotyczy bieżących problemów i reform, np. tendencji rozwojowych prawa administracyjnego, konstytucjonalizacji prawa administracyjnego czy też prawno-administracyjnych ograniczeń podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto każda sekcja Koła organizuje co roku jedną lub dwie konferencje związane z przedmiotem ich działalności. W roku akademickim 2018/2019 były to: Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Współpraca ekspertów sądowych z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości”¹⁵ (11 stycznia 2019 r.), Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rola organizacji międzynarodowych we współczesnym świecie” (18 stycznia 2019 r.), Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kultura prawa stanowionego a inne współczesne kultury prawne” (21 stycznia 2019 r.), Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Środki zaskarżenia w postępo-

¹¹ Hasło: *konferencja*, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/konferencja;2473091.html> [dostęp: 15.06.2019].

¹² T. Burdzik, *Drapieżne konferencje: nieetyczne praktyki konferencyjne zagrażające nauce*, „Konteksty Społeczne” 2017, nr 2, s. 118.

¹³ Dz.U. 2015, poz. 2015.

¹⁴ Dz.U. 2019, poz. 392.

¹⁵ D. Kozub, M. Wróblewski, *Współpraca ekspertów sądowych z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości*, „Casus” 2019, nr 92, s. 79–81.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

waniu cywilnym” (1 marca 2019 r.), Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Problematyka prawa wyborczego i wyborów w Polsce i na świecie (29 marca 2019 r.).

W ciągu ostatnich pięciu lat nastąpił zauważalny wzrost liczby konferencji naukowych w Polsce przy jednoczesnym obniżeniu poziomu ich wystąpień. Wśród problemów, z jakimi obecnie zmagają się ta forma aktywności naukowej, wymienia się: umasowienie konferencji, źle dobrany zakres tematyczny, wysokie opłaty, brak utrwalania materiałów z konferencji, zbyt krótki czas wystąpień przy za dużej liczbie prelegentów, formę i poziom wystąpień, popełnianie plagiatów. Na tego typu wynaturzenia konferencji naukowych zwracali uwagę uczestnicy debaty pn. „Działalność studencka w dobie reform”, zorganizowanej przez SKNP UMCS w dniu 6 czerwca 2019 r. na WPiA UMCS. Przedstawiciele kół naukowych jako genezę tych problemów wskazali systemy punktowania osiągnięć do stypendiów naukowych oraz do dorobku naukowego¹⁶.

2. Działalność wydawnicza

Verba volant, scripta manent („Słowa ulatują, to co zostało napisane, pozostaje”) – umożliwienie studentom prowadzenia działalności naukowej w postaci publikowania wyników swoich badań jest zdaniem autorów jedną z ważniejszych form wsparcia, które może zapewnić uczelnia. Publikacje nie tylko otwierają studentom drogę do uzyskania prestiżowych stypendiów, lecz także przygotowują ich do roli pracownika naukowego. Zwłaszcza w przypadku studiów prawniczych widać, że umiejętności nabyte podczas pracy naukowej bezpośrednio są skorelowane z wymaganiami stawianymi przed absolwentami na rynku pracy. Nabyta biegłość w korzystaniu ze źródeł oraz przeprowadzaniu argumentacji jest niezbędna do efektywnej i skutecznej praktyki prawniczej.

Zgodnie z § 4 Statutu SKNP UMCS Koło realizuje swoje cele m.in. poprzez działalność publikacyjną. Działalność ta jest realizowana na wielu płaszczyznach – wydawane są w szczególności monografie naukowe, księgi jubileuszowe i pamiątkowe oraz periodyk „Studenckie Zeszyty Naukowe”¹⁷. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej monografię naukową definiuje jako recenzowaną publikację książkową przedstawiającą określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy, opatrzoną przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem naukowym. Za monografię naukową uznaje się również odpowiednie przekłady dzieł oraz edycję naukową tekstów źródłowych. Ze względu na szeroki zakres działalności Koła monografie wydawane przez SKNP UMCS dotyczą wielu dziedzin. Przykładami monografii o charakterze *stricte* naukowym są m.in. *Współczesne przemiany państwa i prawa w krajach Europy Środkowej i Wschodniej*¹⁸ czy *Wokół problematyki dowodów i postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym*¹⁹. Wśród publikacji SKNP UMCS nie brakuje ksiąg jubileuszowych czy wspominkowych, takich jak m.in. *Profe-*

¹⁶ E. Kulczycki, *Siedem grzechów polskich konferencji naukowych*, <http://historiaimedia.org/2011/08/31/siedem-grzechow-polskich-konferencji-naukowych/index.html> [dostęp: 21.06.2019]; T. Burdzik, *op. cit.*, s. 118–122.

¹⁷ <https://journals.umcs.pl/szn/index> [dostęp: 20.06.2019].

¹⁸ *Współczesne przemiany państwa i prawa w krajach Europy Środkowej i Wschodniej*, red. M. Grochowski, J. Kostrubiec, E. Streit, Lublin 2009.

¹⁹ *Wokół problematyki dowodów i postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym*, red. J. Bodio, M. Mierzwa, K. Niewęglowski, Lublin 2018.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

sor Stefan Buczkowski. *Libri Iuristarum Lublinensium* (t. 2)²⁰ czy *Historia Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS*²¹. Na szczególną uwagę zasługują „Studenckie Zeszyty Naukowe” – czasopismo wydawane regularnie od 1998 r. Zakres tematyczny periodyku obejmuje wszystkie dyscypliny nauk prawnych, a także zagadnienia interdyscyplinarne. Zgodnie z założeniami twórców publikacje mogą dotyczyć też problematyki z zakresu historii, politologii, socjologii czy ekonomii²². W „Studenckich Zeszytach Naukowych” swoje artykuły publikują studenci, doktoranci i pracownicy naukowcy, zarówno z polskich, jak i zagranicznych ośrodków akademickich. Utworzenie oraz ponad 20-letnie funkcjonowanie periodyku należy uznać za niewątpliwy sukces Koła. Obecnie jest on indeksowany w bazach Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), Index Copernicus Journals Master List, BazHum, Central and Eastern European Online Library (CEEOL). Czasopismo znajduje się również na liście czasopism punktowanych – Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznał mu 7 punktów.

3. Projekty badawcze

Kolejną sferą działalności naukowej studentów są projekty badawcze. Pojęcie „badanie naukowe” można określić jako szczególną formę pracy intelektualnej, która polega na poszukiwaniu rozwiązania problemu, znajdującego się w obszarze nauki lub techniki, za pomocą metody naukowej²³. Mianem „pracy badawczej” można określić ogół czynności podejmowanych na podstawie prawnej, które ukierunkowane są na uzyskanie dobra niematerialnego, w postaci wyniku prac badawczych²⁴. W trakcie 60 lat działalności SKNP studenci pod kierownictwem pracowników naukowych wielokrotnie prowadzili prace badawcze, swoją tematyką obejmujące wiele dziedzin. Jako przykłady można wskazać badania pn. „Kontakty skazanych ze środowiskiem rodzinnym i innymi osobami bliskimi” z sierpnia 1977 r.²⁵ czy też badania nad Generalnym Gubernatorstwem z 2015 r.²⁶ Ponadto SKNP UMCS brało udział, wspólnie z Kołem Naukowym Socjologii Prawa oraz Kołem Naukowym Profesji Prawniczych, w zorganizowaniu badań pn. „Preferencje zawodowe studentów prawa”, w których udział wzięło blisko 1000 studentów kierunku prawo na Wydziale Prawa i Administracji UMCS²⁷. Warto jeszcze wspomnieć o badaniach dotyczących aktualnych problemów oraz perspektyw zmian w zakresie dowodów i postępowania dowodowego w procesie cywilnym, których efektem było wydanie monografii naukowej pt. *Wokół problematyki dowodów i postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym*.

Organizowanie badań i udział w projektach badawczych stanowią – obok działalności publikacyjnej – istotny element studenckiej działalności naukowej. Inicjatywa podjęcia prób

²⁰ Profesor Stefan Buczkowski. *Libri Iuristarum Lublinensium*, red. M. Chrzanowski, A. Kidyba, A. Niewęglowski, t. 2, Lublin 2012.

²¹ A. Bączkowski, S. Chomonicz, M. Chrzanowski, T. Lebowa, W. Witkowski, *op. cit.*

²² *Ibidem*, s. 76.

²³ *Komercjalizacja i transfer wyników badań naukowych i prac rozwojowych z uczelni do gospodarki. Komentarz – nowe regulacje*, red. J. Sieńczyło-Chlabicz, Warszawa 2019.

²⁴ A. Niewęglowski, *Wyniki prac badawczych w obrocie cywilnoprawnym*, Warszawa 2010, s. 36.

²⁵ A. Bączkowski, S. Chomonicz, M. Chrzanowski, T. Lebowa, W. Witkowski, *op. cit.*, s. 48–49.

²⁶ R. Borowiec, M. Bubicz, K. Dąbrowski, A. Potocki, M. Węclawska, E. Wlazło, *Generalne Gubernatorstwo 1939–1945. Dokumenty archiwalne z okresu okupacji w zasobie Archiwum Państwowego w Lublinie*, Ryki 2015.

²⁷ Zob. M. Kępa, S. Pilipiec, *Preferencje zawodowe studentów prawa. Raport z badania*, Lublin 2018.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

badawczych nad daną tematyką może wyjść zarówno od uczelni, jak i od studentów szczególnie zainteresowanych daną tematyką. Ich efekty mogą być prezentowane wielorako – w formie konferencji naukowej, publikacji monograficznej czy raportu z badań. Należy dodać, że badania przeprowadzane przez młodych naukowców (w tym przez studentów) są przedmiotem wsparcia ze strony Narodowego Centrum Nauki w postaci takich konkursów, jak m.in. OPUS²⁸, PRELUDIUM²⁹ czy ETIUDA³⁰.

4. Przeprowadzanie konkursów

Nieodłącznym elementem aktywności studenckiej są również konkursy. Jest to forma rywalizacji studentów, spośród których komisja konkursowa wyłania najlepszych. Czynnikiem motywującym do angażowania się w tego typu wydarzenia są nagrody. W przypadku konkursów przewidzianych dla studentów prawa najczęściej są to nagrody pieniężne, rzeczowe, w postaci możliwości odbycia praktyk czy też w formie zwolnienia z egzaminu. Konkursy są organizowane na poziomie uczelnianym, lokalnym, ogólnopolskim bądź międzynarodowym. Przeprowadzane są w różny sposób – obejmują np. sprawdzenie wiedzy w formie ustnej lub pisemnej, klasyfikowanie uczestników w oparciu o poziom ich wystąpień publicznych, ocenę walorów językowo-naukowych tekstu (np. eseju, artykułu, pracy, referatu).

Studenckie Koło Naukowe Prawników UMCS od początku swojej działalności stwarza studentom możliwość rozwoju w formie współzawodnictwa. Od 1973 r. nieprzerwanie SKNP UMCS organizuje Środowiskowy Konkurs Krasomówczy, który cieszy się uznaniem i ma renomę w lokalnym środowisku praktyki prawniczej, będąc jednocześnie najstarszym tego typu przedsięwzięciem w Polsce³¹. W 2019 r. zorganizowano jego XLVII edycję³².

Konkurs polega na wygłoszeniu mowy końcowej w sprawie karnej, cywilnej oraz sądownoadministracyjnej w oparciu o przygotowane wcześniej kazusy, stworzone na podstawie rzeczywistych akt sprawy. Uczestnicy losują sprawy i role procesowe, a ich wystąpienia oceniane są później przez pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału Prawa i Administracji UMCS, a także przez przedstawicieli lubelskich instytucji wymiaru sprawiedliwości oraz samorządów prawniczych³³.

Mimo krótszej tradycji dużym zainteresowaniem cieszy się też organizowany przez SKNP UMCS Lokalny Konkurs Wiedzy o Rzecznikach. W pierwszych edycjach dotyczył on wyłącznie Rzecznika Praw Obywatelskich, w V edycji został rozszerzony o Rzecznika Praw Dziecka, a w VII edycji, przypadającej na rok akademicki 2018/2019, zakres przedmiotowy

²⁸ Uchwała nr 27/2019 Rady Narodowego Centrum Nauki z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie warunków przeprowadzania konkursu OPUS.

²⁹ Uchwała nr 29/2019 Rady Narodowego Centrum Nauki z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie warunków przeprowadzania konkursu PRELUDIUM.

³⁰ Uchwała nr 109/2018 Rady Narodowego Centrum Nauki z dnia 8 listopada 2018 r. w sprawie warunków konkursu ETIUDA 7 na stypendia doktoranckie.

³¹ M. Bonarek, *Ważny etap kształcenia akademickiego. XLVI Środowiskowy Konkurs Krasomówczy*, *Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, „Casus” 2018, nr 89, s. 62–63.

³² Zob. M. Mierzwa, K. Strzelecka, *Odwaga i determinacja. XLVII Środowiskowy Konkurs Krasomówczy*, *Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, „Casus” 2019, nr 92, s. 87–88.

³³ *Ibidem*.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

obejmował również Rzecznika Praw Pacjenta, Rzecznika Finansowego oraz Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców³⁴.

5. Wyjazdy i spotkania z ekspertami

Wsparcie procesu kształcenia studentów dokonywane przez organizacje studenckie może przybrać także formę organizowania wyjazdów do placówek związanych z przedmiotem działalności organizacji³⁵ bądź wykładów, seminariów i spotkań eksperckich. Jak wynika z raportu z badania pn. „Działalność kół naukowych w UMCS w roku akademickim 2013/2014”, większość studentów „swój udział w kole naukowym traktuje jako uzupełnienie studiów. Ich zdaniem ta działalność pomaga im w zdobyciu praktycznej wiedzy i doświadczenia, które w przyszłości wpłynie na ich sytuację na rynku pracy”³⁶. Organizowanie wyjazdów i spotkań z ekspertami w dziedzinie związanej z zakresem przedmiotowym działalności organizacji niewątpliwie spełnia ten cel.

SKNP UMCS, w celu przybliżenia studentom kierunków prawniczych działalności najważniejszych dla państwa sądów, cyklicznie organizuje wizyty studyjne w Sądzie Najwyższym oraz Trybunale Konstytucyjnym. Ponadto poszczególne sekcje Koła regularnie organizują spotkania z ekspertami oraz debaty na bieżące tematy związane z kulturą prawną w Polsce. Jako przykłady można wskazać zorganizowane 2019 r. spotkania eksperckie: „Kiedy zabić siebie to za mało – samobójcy i osoby trzecie”, „Jak pomaga Rzecznik Finansowy?” czy „Fake newsy, czyli jak walczyć z dezinformacją”.

KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI STUDENCKIEJ

Studencki ruch naukowy podlega takim samym procesom, jak cały system szkolnictwa wyższego, a więc obecnie zauważalne jest przede wszystkim jego umasowienie i utowarowienie. W latach 30. XX w. w Polsce funkcjonowało około 100 kół naukowych, w latach 60. XX w. w ramach Zrzeszenia Studentów Polskich działało około 300 kół, a w 2013 r. tylko na 15 największych uniwersytetach funkcjonowało ponad 2200 kół naukowych. Jednocześnie maleje odsetek osób zaangażowanych w działalność naukową wśród ogółu studentów. W Drugiej Rzeczypospolitej do ruchu naukowego należało niemal 100% ówczesnych studentów. W połowie okresu PRL odsetek ten spadł do 30%, a w 1990 r. zmalał do około 6%. Obecnie szacuje się, że nie więcej niż 3% ogólnej liczby studentów angażuje się w działalność kół naukowych³⁷. Marginalizację działalności studenckiej dodatkowo pogłębia atomizacja organizacji studenckich. Wzrasta liczba kół naukowych przy zmniejszającej się liczbie ich członków. Na dodatek nie funkcjonują organizacje tworzące między-

³⁴ D. Mąkosa, K. Michalska, *Konkurs wiedzy o Rzecznikach*, „Casus” 2019, nr 92, s. 85–86.

³⁵ Zob. N.F. Nawi, A.F. Azmi, *An assessment of the effectiveness of field trips as a teaching and learning strategy: A case study of field trip to the parliament*, „Journal of Academia UiTM Negeri Sembilan” 2016, No. 4, s. 1–11.

³⁶ *Działalność kół naukowych w UMCS w roku akademickim 2013/2014. Raport z badania*, oprac. Zespół ds. Analiz Jakości Kształcenia, Biuro ds. Kształcenia, Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, Lublin 2014, <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/0314/100450-kola-naukowe-raport.pdf> [dostęp: 24.06.2019].

³⁷ M. Smużewska, *Studencki ruch naukowy w polskich uniwersytetach z perspektywy zmian zachodzących we współczesnym szkolnictwie wyższym*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2015, nr 45, s. 216–220.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

uczelniane powiązania na wzór przedwojennego Ogólnopolskiego Związku Akademickich Kół Naukowych czy późniejszego Zrzeszenia Studentów Polskich. Brakuje również organizacji o zasięgu uczelnianym bądź wydziałowym, np. forów i rad kół naukowych umożliwiających przekazywanie informacji o działalności kół oraz ułatwianie współpracy i promocji organizowanych wydarzeń. Kolejnym trendem widocznym w działalności studenckiej jest jej utowarowienie. Działalność w kole naukowym ma doprowadzić do uzyskania wymiernych korzyści, w postaci np. zdobycia umiejętności organizacyjnych, certyfikatów, nawiązania kontaktów³⁸.

Wskazane wyżej trendy w bezpośredni sposób przekładają się na zróżnicowaną aktywność w opisanych wcześniej obszarach działalności. Zauważalny jest wzrost liczby konferencji naukowych czy też monografii interdyscyplinarnych przy marginalizacji długotrwałych badań i projektów naukowo-badawczych. Podejmowane inicjatywy zazwyczaj mają charakter lokalny, rzadziej ogólnopolski, jedynie wyjątkowo skierowane są także do przedstawicieli innych państw. Duża liczba niewielkich kół naukowych sprawia, że informacje o organizowanych wydarzeniach często trafiają do stosunkowo niewielkiej liczby odbiorców. Ponadto organizacje studenckie, funkcjonujące z reguły w oparciu o środki ze składek członkowskich, nie są w stanie podjąć się realizacji bardziej kosztownych inicjatyw. Co prawda, istnieją programy grantowe, ale studenci często nie wiedzą, w jaki sposób ubiegać się o wsparcie finansowe, procedury niezbędne do ich uzyskania są zbyt skomplikowane, a kwoty dofinansowania są zbyt małe³⁹.

Oprócz umasowienia i utowarowienia studiów Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego upatruje tego stanu rzeczy w nadmiernej biurokratyzacji, która powoduje, że dążenie do spełniania licznych wymagań formalnych zastępuje dbałość o faktyczną jakość kształcenia i blokuje innowacyjne podejście do dydaktyki. W polskim systemie szkolnictwa wyższego brakuje uniwersytetów badawczych, które byłyby w stanie skutecznie konkurować z najlepszymi uczelniami w Europie i na świecie w zakresie badań naukowych o przełomowym znaczeniu i które jednocześnie prowadziłyby kształcenie na najwyższym poziomie, tzn. uczelni wystarczająco atrakcyjnych, aby przyciągnąć do Polski utalentowanych studentów i wybitnych naukowców, w tym osoby rozpoczynające karierę naukową⁴⁰.

W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym wskazano szereg kluczowych problemów szkolnictwa wyższego. Celem przeprowadzonej w 2018 r. reformy obejmującej zmiany w zakresie funkcjonowania systemu, zarządzania, finansowania oraz oceny jakości działalności uczelni jest ich rozwiązanie, co docelowo ma wpłynąć na trzy tradycyjne płaszczyzny aktywności akademickiej, tzn. prowadzenie badań naukowych, kształcenie oraz upowszechnianie wiedzy i kultury⁴¹. Działalność organizacji studenckich (w tym kół naukowych) bezpośrednio dotyczy każdej z tych dziedzin. Stanowi ona swoistą pracę u podstaw poprzez umożliwienie przyszłym pracownikom naukowym, już

³⁸ *Ibidem; Działalność kół naukowych w UMCS...*

³⁹ *Działalność kół naukowych w UMCS...*

⁴⁰ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668).

⁴¹ *Opis prac nad Programem rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. i jego najważniejsze elementy*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2015, s. 19.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

na etapie studiów, nabycia doświadczeń i kompetencji⁴² we wskazanych w niniejszym opracowaniu obszarach.

PODSUMOWANIE

Organizacje studenckie jako integralna część systemu szkolnictwa wyższego powinny być postrzegane nie tylko jako forma aktywności studenckiej, lecz także jako jeden z czynników kształtujących rozwój polskiej nauki poprzez wczesny wpływ na młodych naukowców. Obszary działalności takich organizacji, jak koła naukowe pokrywają się z obszarami, których stymulacja jest warunkiem *sine qua non* rozwoju i umocnienia pozycji polskich uczelni na arenie międzynarodowej. Ogólnie niska pozycja polskich uczelni w rankingach międzynarodowych wynika m.in. z kultury organizacyjnej i pracy⁴³ – obszaru, który niezwykle trudno jest zmienić za pomocą reform systemowych, jednakże odpowiednio funkcjonujące i wspierane organizacje studenckie ułatwiają kształtowanie odpowiednich postaw wśród przyszłej kadry.

Zakres działalności takich organizacji, jak opisane tu Studenckie Koło Naukowe Prawników UMCS, bezpośrednio powiązany jest z tradycyjnymi płaszczyznami aktywności akademickiej. Aż 60 lat tradycji oraz szeroki zakres przedmiotowy działalności tego Koła bezpośrednio wpisują się w kierunek rozwoju polskiego szkolnictwa wyższego. Integracja aktywnych studentów wokół takich instytucji usprawnia proces przekazywania wiedzy i doświadczeń niezbędnych dla wypełniania celów stawianych przed polską nauką. Wsparcie dla tego rodzaju działalności, pochodzące zarówno od Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jak i od poszczególnych uniwersytetów i ich organów, powinno być ukierunkowane nie na masowość i powtarzalność, lecz na kluczowe obszary działalności naukowej – innowacyjność i umiędzynarodowienie. To te kryteria powinny pełnić funkcję nadrzędną przy ewaluacji działalności naukowej studentów, której efektami są przyznawane stypendia, granty czy nagrody. Tak skonstruowana praca u podstaw umożliwi odpowiednie ukształtowanie młodej kadry naukowej oraz ukierunkowanie jej na pracę w dziedzinach kluczowych dla rozwoju polskiego szkolnictwa wyższego i polskiej nauki.

BIBLIOGRAFIA

- Bączkowski A., Chomonicz S., Chrzanowski M., Lebowa T., Witkowski W., *Historia Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS*, Lublin 2011.
- Bonarek M., *Ważny etap kształcenia akademickiego. XLVI Środowiskowy Konkurs Krasomówczy*, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, „Causus” 2018, nr 89.
- Borowiec R., Bubicz M., Dąbrowski K., Potocki A., Węclawska M., Wlazło E., *Generalne Gubernatorstwo 1939–1945. Dokumenty archiwalne z okresu okupacji w zasobie Archiwum Państwowego w Lublinie*, Ryki 2015.
- Burdzik T., *Drapieżne konferencje: nieetyczne praktyki konferencyjne zagrażające nauce*, „Konteksty Społeczne” 2017, nr 2.
- Działalność kół naukowych w UMCS w roku akademickim 2013/2014. Raport z badania*, oprac. Zespół ds. Analiz Jakości Kształcenia, Biuro ds. Kształcenia, Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, Lublin 2014, <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/0314/100450-kola-naukowe-raport.pdf> [dostęp: 24.06.2019].
- Dziechciarz J., Godula J., *Studencki ruch naukowy*, Warszawa 1979.

⁴² Zob. M. Jelonek, M. Kocór, *Efekty kształcenia – rynek pracy – interwencje publiczne*, [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.*, cz. 3: *Diagnoza szkolnictwa wyższego*, red. J. Górniak, Warszawa 2015, s. 198.

⁴³ *Ibidem*, s. 236.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

- Hasło: *konferencja*, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/konferencja;2473091.html> [dostęp: 15.06.2019].
- Jelonek M., Kocór M., *Efekty kształcenia – rynek pracy – interwencje publiczne*, [w:] *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.*, cz. 3: *Diagnoza szkolnictwa wyższego*, red. J. Górniak, Warszawa 2015.
- Kępa M., Pilipiec S., *Preferencje zawodowe studentów prawa. Raport z badania*, Lublin 2018.
- Komercjalizacja i transfer wyników badań naukowych i prac rozwojowych z uczelni do gospodarki. Komentarz – nowe regulacje*, red. J. Sieńczyło-Chlabicz, Warszawa 2019.
- Kozub D., Wróblewski M., *Współpraca ekspertów sądowych z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości*, „Casus” 2019, nr 92.
- Kulczycki E., *Siedem grzechów polskich konferencji naukowych*, <http://historiaimedia.org/2011/08/31/siedem-grzechow-polskich-konferencji-naukowych/index.html> [dostęp: 21.06.2019].
- Mąkosza D., Michalska K., *Konkurs wiedzy o Rzecznikach*, „Casus” 2019, nr 92.
- Mierzwa M., Strzelecka K., *Odwaga i determinacja. XLVII Środowiskowy Konkurs Krasomówczy, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, „Casus” 2019, nr 92.
- Nawi N.F., Azmi A.F., *An assessment of the effectiveness of field trips as a teaching and learning strategy: A case study of field trip to the parliament*, “Journal of Academia UiTM Negeri Sembilan” 2016, No. 4.
- Niewęglowski A., *Wyniki prac badawczych w obrocie cywilnoprawnym*, Warszawa 2010.
- Opis prac nad Programem rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. i jego najważniejsze elementy*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2015.
- Profesor Stefan Buczkowski. Libri Iuristarum Lublinensium*, red. M. Chrzanowski, A. Kidyba, A. Niewęglowski, t. 2, Lublin 2012.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 października 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym (Dz.U. 2015, poz. 2015).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018, poz. 1818).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. 2019, poz. 392).
- Smużewska M., *Studencki ruch naukowy w polskich uniwersytetach z perspektywy zmian zachodzących we współczesnym szkolnictwie wyższym*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2015, nr 45.
- Statut Studenckiego Koła Naukowego Prawników Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej z dnia 29 października 2013 r., www.umcs.pl/pl/statut-i-akty-prawne,11664.htm [dostęp: 20.06.2019].
- „Studenckie Zeszyty Naukowe”, <https://journals.umcs.pl/szn/index> [dostęp: 20.06.2019].
- Towarzystwo Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, www.tbsp.wpia.uj.edu.pl [dostęp: 20.06.2019].
- Uchwała nr 109/2018 Rady Narodowego Centrum Nauki z dnia 8 listopada 2018 r. w sprawie warunków konkursu ETIUDA 7 na stypendia doktoranckie.
- Uchwała nr 27/2019 Rady Narodowego Centrum Nauki z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie warunków przeprowadzania konkursu OPUS.
- Uchwała nr 29/2019 Rady Narodowego Centrum Nauki z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie warunków przeprowadzania konkursu PRELUDIUM.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668).
- Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668).
- Wielowińska-Pawlak B., *Spotkanie z laureatami stypendium MNiSW*, www.umcs.pl/pl/informacje-prasowe,4623,spotkanie-z-laureatami-stypendium-mnisw,73566.chtm#page-1 [dostęp: 15.06.2019].
- Wokół problematyki dowodów i postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym*, red. J. Bodio, M. Mierzwa, K. Niewęglowski, Lublin 2018.
- Współczesne przemiany państwa i prawa w krajach Europy Środkowej i Wschodniej*, red. M. Grochowski, J. Kostrubiec, E. Streit, Lublin 2009.
- Wysoczyńska M., „*Od studenta po adwokata, radcę, rejenta*”. *Model kształcenia prawników na różnych poziomach edukacji w doświadczeniach nauczyciela akademickiego UŁ – radcy prawnego OIRP w Łodzi*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 6.
- Zarządzenie Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej nr 47/2018 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu rejestracji, funkcjonowania i obsługi finansowej uczelnianych organizacji studenckich i doktoranckich na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej.